

POLITIKA A SPOLOČNOST

Dominique Wolton

POLITIKA A SPOLOČNOSŤ

Dominique Wolton

SPOLOK SVÄTÉHO VOJTECHA
TRNAVA 2025

ČÍTANIE
S PRIDANOU
HODNOTOU

© Libreria Editrice Vaticana

© Éditions de l'Observatoire/Humensis, 2017, Paris

Slovak edition © Spolok sv. Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o.,
Trnava 2025

ISBN 978-80-8161-630-3

Obsah

Úvod autora	
„Nuž, nie je to ľahké...“	13

1. VOJNA A MIER

Rozhovory	23
Úryvky z prejavov	50
<i>Prihovor Svätého Otca pri príležitosti stretnutia s členmi Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, New York, 25. septembra 2015</i>	
<i>Spoločná deklarácia pri príležitosti stretnutia Svätého Otca a Jeho Svätosti Kirilla, patriarchu Moskvy a celej Rusi, Medzinárodné letisko Josého Martího, Havana, Kuba, 12. februára 2016</i>	

2. NÁBOŽENSTVO A POLITIKA

Rozhovory	56
Úryvky z prejavov	87
<i>Prihovor Svätého Otca na Druhom svetovom stretnutí ľudových hnutí, aula Expo FERIA, Santa Cruz de la Sierra, Bolívia, 9. júla 2015</i>	
<i>Prihovor Svätého Otca na Tretom svetovom stretnutí ľudových hnutí, Aula Pavla VI., Vatikán, 5. novembra 2016</i>	

3. EURÓPA A KULTÚRNA ROZMANITOSŤ

Rozhovory	93
Úryvky z prejavov	115
<i>Príhovor pápeža Františka pri preberaní Ceny Karola Veľkého, Kráľovská sieň, Vatikán, 6. mája 2016</i>	
<i>Príhovor pápeža Františka na stretnutí hláv vlád a štátov Európskej únie v Taliansku pri príležitosti 60. výročia Rímskych zmlúv, Kráľovská sieň, Vatikán, 24. marca 2017</i>	

4. KULTÚRA A KOMUNIKÁCIA

Rozhovory	124
Úryvky z prejavov	145
<i>Príhovor pápeža Františka pred Talianskou radou profesijnej organizácie novinárov v prítomnosti štyristo novinárov na audiencii v Klementínskej sále vo Vatikáne, 22. septembra 2016</i>	
<i>Príhovor pápeža Františka k účastníkom formačného kurzu pre nových biskupov, Klementínska sála, Vatikán, 16. septembra 2016</i>	

5. ODLIŠNOSŤ, ČAS A RADOSŤ

Rozhovory	151
Úryvky z prejavov	181
<i>Príhovor pápeža Františka k účastníkom Svetového stretnutia ľudových hnutí, Stará synodálna aula, Vatikán, 28. októbra 2014</i>	
<i>Príhovor pápeža Františka k pútnikom v situácii hmotnej núdze, ktorých sprevádzal kardinál Barbarin, Aula Pavla VI., Vatikán, 6. júla 2016</i>	

6. „MILOSRDENSTVO JE CESTA OD SRDCA K RUKE“

Rozhovory	187
Úryvky z prejavov	216
<i>Prihovor Svätého Otca k účastníkom 31. svetových dní mládeže (27. až 31. júla 2018) počas uvítacieho programu na Błoniach, Krakov, Poľsko, 28. júla 2016</i>	
<i>Modlitebná vigília s mladými, apoštolská cesta pápeža Františka do Poľska pri príležitosti 31. svetových dní mládeže (27. až 31. júla 2016), univerzitné centrum Misericordiae, Krakov, Poľsko, 30. júla 2016</i>	

7. „TRADÍCIA JE POHYB“

Rozhovory	222
Úryvky z prejavov	241
<i>Prihovor pápeža Františka pri príležitosti vianočných pozdravov pre rímsku kúriu, Klementínska sála, Vatikán, 22. decembra 2014</i>	
<i>Prihovor pápeža Františka pri príležitosti vianočných pozdravov pre rímsku kúriu, Klementínska sála, Vatikán, 22. decembra 2016</i>	

8. JEDEN OSUD

Rozhovory	247
Úryvky z prejavov	272
<i>Prihovor Svätého Otca Františka v sídle pobočky OSN v Nairobi (UNON), Keňa, 26. novembra 2015</i>	
<i>Prihovor Svätého Otca Františka na Medzinárodnej konferencii za mier na pôde Univerzity Al-Azhar v Káhire, 28. apríla 2017</i>	

Niekoľko výrokov pápeža Františka	280
Životopis pápeža Františka	282
Orientačná bibliografia pápeža Františka	286
Bibliografia Dominiqua Woltona	290
Podakovanie	294

„Spomenul som to už prednedávnom a dnes to opakujem: v súčasnosti zúri *tretia svetová vojna*, ktorá má viacero ohnísk. Existujú totiž také ekonomické systémy, ktoré musia viesť vojnu, aby prežili. Vyrábajú a predávajú zbrane, a tak sa im darí držať v pluse rozpočet tých ekonomík, ktoré prinášajú človeka ako obeť na oltár boha menom peniaze. Nestarajú sa o to, že v utečeneckých táboroch hladujú deti, že rodiny sa musia nútene rozdeliť, nemyslia na zničené domy a dokonca ani na tisícky zničených životov. Tak mnoho utrpenia, ničenia a bolesti! Drahí bratia a sestry, dnes zo všetkých kútov zeme, zo všetkých národov, z každého srdca a z každého ľudového hnutia zaznievajú hlasy túžiace po mieri: už nikdy žiadnu vojnu!“¹

„Snívam o mladej Európe, schopnej byť ešte matkou. Matkou, ktorá by bola plná života, lebo si sama váži život a dáva životu nádej. Snívam o Európe, ktorá sa stará o deti, ktorá bratsky pomáha chudobnému a ujíma sa ho, pretože ten nič nemá a prosí o útočisko. Snívam o Európe, ktorá počúva a váži si chorých a starých ľudí, aby neboli zdegradovaní a odpísaní ako neproduktívni. Snívam o Európe, kde byť migrantom nie je zločin, ale výzva na väčšie zasadenie

1 Úryvok z prejavu predneseného pred účastníkmi Svetového stretnutia ľudových hnutí 18. októbra 2014.

za dôstojnosť každej ľudskej bytosti. Snívam o Európe, kde mladí dýchajú čisté ovzdušie čestnosti, kde milujú krásu kultúry a jednoduchý život, nezamorený nekonečnými potrebami konzumizmu; kde vstúpiť do manželstva a mať deti je zodpovednosťou a veľkou radosťou, nie problémom pre nedostatok stabilného zamestnania. Snívam o Európe rodín so skutočne účinnými ekonomikami zameranými skôr na tváre ľudí než na cifry, viac na príchod detí na svet než na hromadenie majetku. Snívam o Európe, ktorá zvelaďuje a chráni práva každého, nezabúdajúc na povinnosti voči všetkým. Snívam o Európe, o ktorej sa nebude môcť povedať, že jej zasadenie sa o ľudské práva bolo jej poslednou utópiou.“²

2 Úryvok z príhovoru predneseného pri príležitosti preberania Ceny Karola Veľkého 6. mája 2016.

Úvod

„Nuž, nie je to ľahké...”

O čo pôjde

Niekedy sa ľudské osudy pretínajú s históriou. To je prípad pápeža Františka, ktorý je pôvodom z Latinskej Ameriky a Katolíckej cirkvi prináša inú identitu. Jeho osobnosť, život aj skutky silne rezonujú v období, ktoré je ovládané ekonomickými vzťahmi, ale aj poznačené hľadaním zmyslu, autenticity a neraz i duchovných hodnôt. Jadrom našich rozhovorov je práve toto stretnutie človeka s dejinami, stretnutie predstaviteľa Cirkvi s francúzskym intelektuálom a laikom, ktorý sa špecializuje na komunikáciu a už mnoho rokov sa zaujíma o globalizáciu, kultúrnu rozmanitosť a rozdielnosť.

Prečo rozhovor? Preto, lebo umožňuje otvoriť sa druhému, poskytuje priestor pre argumentáciu a prítomnosť

čitateľa. Rozhovor dáva zmysel ľudskej komunikácii a nie je obmedzený výkonnosťou a hranicami techniky.

Uhol pohľadu tejto knihy zodpovedá otázniku, ktorý sa často vynáral v priebehu dejín Cirkvi: aká je povaha jej spoločenského a politického pôsobenia? Aký je rozdiel medzi politickými aktérmi a Cirkvou? Tieto otázky vyvstávajú vždy, keď čítanie evanjelia, cirkevných otcov alebo encyklík vyzýva ku kritickému pôsobeniu a k činnosti v prospech chudobných či vylúčených, alebo ľudí v porobe. Tí, ktorí sa v minulých storočiach zasadzovali za kritiku nespravodlivosti či nerovnosti, nezriedka vytvárali priamy vzťah medzi politickým poslanstvom a spiritualitou. Diskusia a konflikty v súvislosti s teológiou oslobodenia sú jedným z posledných veľkých príkladov tohto javu. Akým spôsobom možno premýšľať o duchovnej dimenzii politickej činnosti Cirkvi a ako ju špecifikovať? Až pokiaľ sa dá ísť a aké hranice už nemožno prekročiť? Naším zámerom je dať priestor reflexii o tom, čo spája a čo oddeľuje spiritualitu a politickú činnosť. Túto reflexiu potrebujeme práve v súčasnosti, keď vidíme, že sa mnohí vracajú k hľadaniu spirituality, a zároveň pre globalizované informácie čoraz viac bijú do očí rôzne nerovnosti. To spôsobuje, že situácia je naliehavá a vyžaduje si riešenie, no popritom dochádza aj k istému zjednodušovaniu argumentov a často i k tomu, že mnohí by chceli všetko redukovať len na politickú rovinu. Ako sa vyhnúť tomu, aby sa kritické pôsobenie Cirkvi v mene „modernity“ neobmedzilo len na rolu ďalšieho politického aktéra, akéhosi príbuzného OSN? Oslnivým príkladom tejto diskusie, nevyhnutnosti a námahy oddeliť tieto dva typy logiky sú jezuiti, o čom svedčí ich príbeh, a Latinská Amerika s príbehom pápeža Františka.

1

Vojna a mier

Február 2016. Prvé stretnutie. Nikdy predtým som sa s pápežom Františkom nestretol. S mojím tlmočníkom a priateľom otcom Louisom de Romanetom vstupujeme do skromného Domu svätej Marty⁵, ktorý sa nachádza priamo pri Bazilike svätého Petra. Čakáme v malej miestnosti, kde je dosť chladno. Ticho. Mierna nervozita. Zrazu vchádza pápež so srdečným výrazom na tvári. Človeka hneď zaujme jeho hlboký a zároveň jemný pohľad. Zoznamujeme sa. Začínajú rozhovory. Postupne sa komunikácia stáva prirodzenou a priamou. Niečo sa udialo. Jeho odpovede sú vážne, nadviazali sme dialóg, z času na čas zaznieva smiech,

5 Moderná budova postavená za Bazilikou svätého Petra počas pontifikátu Jána Pavla II. a dokončená v roku 1996. Slúži ako hotel pre kardinálov počas konkláve. Po zvolení sa pápež František rozhodol zostať v Dome svätej Marty „až do odvolania“, lebo sa tam cíti pohodlne a nie až tak osamelo, keďže tam bývajú aj iní príslušníci kléru.

ktorý nás bude verne sprevádzať počas všetkých dvanástich rozhovorov. Humor, súzvuk, myšlienky, ktoré stačí naznačiť len slovíčkom, skrátka, prirodzená komunikácia, ktorá prebieha nad úrovňou slov vďaka pohľadom a gestám. Nemáme žiadny časový limit. Po hodine a pol mi vraví, že končíme, lebo musí ísť za svojím spovedníkom. Vravím mu, že „v jeho prípade je už najvyšší čas“. Zasmiali sme sa. Dohodli sme sa na novom dátume. Otvoril dvere a odišiel presne tak nenápadne, ako vošiel. Som hlboko dojatý, keď hľadím na túto vzdalujúcu sa postavu v bielom. Do očí bije krehkosť a obrovská sila symbolov. Rozprávali sme sa o vážnych veciach, o vojne a mieri, o mieste Cirkvi v globalizovanom svete a o dejinách.

* * *

Pápež František: Máte slovo.*⁶

Dominique Wolton: Na ostrove Lesbos ste vyslovili jeden krásny a prekvapujúci výrok: „Všetci sme migranti, všetci sme utečencami.“ Čo viac sa dá povedať okrem toho nádherného výroku v čase, keď sa európske a západné mocnosti uzatvárajú do seba? Čo robiť?

Pápež František: Vyslovil som ešte jednu vetu, ktorú potom detskí migranti mali napísanú na tričkách: „Ja nie som ohrozenie, ja som v ohrození.“ Naša teológia je teológiou migrantov. Lebo všetci sme migranti od čias, keď Boh povolal Abraháma, keď dochádzalo k presunom ľudu Izraela, a napokon aj Ježiš bol utečenec, imigrant. A potom aj z existenciálneho hľadiska sme migrantmi skrze vieru. Ľudská dôstojnosť v sebe nevyhnutne obsahuje to,

6 Slová označené hviezdičkou boli vyslovené po francúzsky.

že „sme na ceste“. Keď nejaký muž alebo žena nie je na ceste, znamená to, že je múmia. Je to akurát tak múzejný artefakt. Osoba, ktorá nežije.

Nejde však len o to „byť“ na ceste, ale aj „zdolávať cestu“. Cestu zdolávame. Jedna španielska báseň hovorí: „Cesta sa zdoláva tak, že sa po nej kráča.“ A kráčať znamená komunikovať s druhými. Keď kráčame, stretávame ľudí. Je možné, že kráčanie je podstatou kultúry komunikácie. Ľudia sa stretávajú a komunikujú. Či už v dobrom, a vytvára sa medzi nimi priateľstvo, alebo v zlom, a vypukne vojna a to už je extrém. Veľké priateľstvo, ale aj vojna sú formou komunikácie. Človek je schopný komunikovať agresivitou. Keď hovorím o človeku, mám na mysli muža a ženu. Keď sa človek rozhodne, že už viac nebude kráčať, zlyháva. Zlyháva vo svojom ľudskom poslaní. Kráčať a byť neustále na ceste znamená neprestajne komunikovať. Stáva sa, že si zmýlime cestu, že padneme na zem... ako v príbehu o Ariadninej niti. Ako Ariadna a Tézus, aj my sa niekedy ocitneme v bludisku. Ale napriek tomu kráčame. Kráčame a pritom sa mýlime, no naďalej kráčame. A komunikujeme. Často to ide len horko-ťažko, ale napriek všetkému komunikujeme. To hovorím preto, lebo nemôžeme odsúvať ľudí, ktorí kráčajú. To by znamenalo, že odmietame komunikáciu.

A čo s migrantmi, ktorí sú odsúvaní za hranice Európy?

Ak chcú Európania zostať u seba doma sami, nech majú deti. Zdá sa mi, že francúzska vláda zaviedla plány a zákony na podporu početných rodín. Iné krajiny to neurobili. Podporujú viac to, aby ľudia nemali deti. Z rôznych dôvodov a rôznymi metódami.

Európa na jar v roku 2016⁷ podpísala nezmyselnú dohodu o uzavretí hraníc medzi Euróпой a Tureckom.

Práve preto sa vraciam k človeku na ceste. Človek je svojou podstatou komunikujúca bytosť. Nemý človek, ktorý je nemý v tom zmysle, že nevie komunikovať, je človek, ktorému chýba schopnosť kráčať, ísť.

Rok a pol po tom, čo ste vyslovili tento výrok na Lesbese, sa situácia zhoršila. Mnoho ľudí vás obdivovalo pre to, čo ste povedali, ale potom sa nestalo nič zásadné. Čo na to hovoríte dnes? Problém tkvie v krajinách, z ktorých prichádzajú migranti. Prečo opúšťajú svoju vlasť? Lebo nemajú prácu alebo tam zúri vojna. To sú dva hlavné dôvody. Nemajú prácu, lebo boli vykorisťovaní – myslím tu na Afričanov. Európa Afriku vykorisťovala. Nevie, či to smiem tak povedať, ale niektoré európske kolonizačné mocnosti... áno, vykorisťovali ju. Kdesi som čítal, že prvý počin jedného nedávno zvoleného afrického prezidenta bol ten, že parlamentu predložil na schválenie zákon o zalesnení – a zákon prešiel. Veľké ekonomické mocnosti totiž vyrúbali všetky lesy. Išlo teda o opätovné zalesnenie, lebo tamojšia pôda je vyschnutá preto, že sa intenzívne obrábala, a v tej krajine nie je práca. Prvá vec, ktorú musíme urobiť, a vravel som to aj v OSN a v Rade Európy, skrátka všade, je, že nájdeme v týchto krajinách zdroje na vytváranie pracovných miest a budeme do toho investovať. Pravda, Európa musí investovať aj doma. Lebo aj tu máme problém s nezamestnanosťou.

7 Dohoda medzi Európskou úniou a Tureckom z 18. marca 2016. Osoby, ktoré prišli nelegálne na územie Grécka po 20. marci 2016 a ktoré nepožiadali o azyl alebo ho nedostali, mali byť podľa tejto dohody odsunuté do Turecka.

Druhý dôvod migrácie sú vojny. Môžeme síce investovať, ľudia budú mať zdroj obživy a už nebudú musieť opúšťať svoju vlasť, ale ak tam vypukne vojna, aj tak budú musieť odísť. Položme si však otázku, kto vedie vojny? Kto dodáva zbrane? My.

A najmä Francúzi...

Áno? Viem, že aj iné štáty sú vo väčšej či menšej miere prepojené s dodávaním zbraní. Dodávame im zbrane, aby sa v konečnom dôsledku vyvražďovali. Niektorí sa sťažujú, že migranti nás zničia. Ale veď my im posielame riadené strely! Pozrite sa na Stredný východ. To je to isté. Kto im dodáva zbrane? Kto dodáva zbrane Islamskému štátu, tým, čo podporujú al-Asadov režim v Sýrii, alebo jeho odporcom? Keď hovorím „my“, myslím tým Západ. Neobviňujem žiadny štát – okrem toho nielen západné štáty predávajú zbrane. My im poskytujeme zbrane. Spôsobujeme chaos, ľudia utekajú, a aká je naša reakcia? Vravíme im: „Nuž, teraz si už musíte poradiť sami!“ Nechcem používať príliš tvrdé slová, ale nemáme právo nepomôcť ľuďom, ktorí prichádzajú. Sú to ľudské bytosti. Jeden politik mi povedal: „Ľudské práva siahajú za hranice akýchkoľvek dohôd.“ Konečne jeden európsky politik, ktorý má jasnú predstavu o tomto probléme.

Tento prístup, ktorý spočíva v odmietaní, môže rozšíriť nenávisť, lebo dnes vďaka globalizovanému šíreniu obrazu, čiže internetu a televízii, celý svet vidí, že Európania zrádzajú ľudské práva a odmietajú imigrantov, egoisticky sa uzatvárajú do seba. Veď migrantom za mnohé vďačíme už päťdesiat rokov, samozrejme, predovšetkým z ekonomického hľadiska, ale aj

zo spoločenského a kultúrneho hľadiska. Európu postihne bumerangový efekt. Európania vyhlasujú, že sú demokratickejší. Ved' zrádzajú svoje humanistické a demokratické hodnoty! Globalizácia informácií ich postihne ako bumerang. Európania to však nevidia. Pre egoizmus. Pre hlúposť. Európa je kolíska humanizmu.

Vráťme sa ale k politike...

Každý človek alebo inštitúcia na celom svete má vždy politickú dimenziu. Veľký pápež Pius XI.⁸ o politike s veľkým P povedal, že je jednou z najvyšších foriem činnosti lásky. Zasadzovať sa za „dobrú“ politiku znamená podnecovať krajinu, aby napredovala a aby napredovala jej kultúra. Toto je politika. A je to remeslo. Keď som sa vracal z Mexika v polovici februára 2016,⁹ dozvedel som sa od novinárov, že ešte predtým, než bol Donald Trump zvolený za prezidenta, vraj o mne povedal, že som politik, a hneď potom vyhlásil, že ak bude zvolený, tak dá postaviť tisícikilometrový múr. Poďakoval som sa mu za to, čo o mne povedal, lebo Aristoteles definuje ľudskú bytosť ako *animal politicum*, a pre mňa to je česť. Nuž ale čo sa týka tých múrov...

Nástrojom politiky je blízkosť. Postaviť sa zoči-voči problémom, pochopiť ich. A potom ďalšia vec, na ktorú

8 Na Pia XI. (1857 – 1939), ktorý bol pápežom v rokoch 1922 až 1939, sa v dnešnej dobe trochu zabúda. Zohral však zásadnú úlohu vo veľmi pohnutom období. Podpísal Lateránske dohody (1929) o zrieknutí sa pápežských štátov. Takisto podpísal konkordáty so štátmi, ktoré vznikli v roku 1918. V roku 1926 odsúdil Francúzsku akciu, v roku 1931 besnenie fašizmu a neskôr aj nacizmu a bolševizmu (1937).

9 Tlačová konferencia počas spiatocného letu z Mexika 17. februára 2016.

sme akosi zabudli: presviedčanie. To je možno najjemnejšia a najdôvtipnejšia politická metóda. Vypočujem si argumenty druhého, zanalyzujem ich a predložím mu svoje argumenty. Ten druhý sa ma snaží presvedčiť, aj ja sa ho snažím presvedčiť, a týmto spôsobom spoločne napredujeme. Je možné, že sa nám nepodarí dospieť k syntéze hegelovského alebo idealistického typu, ale vďaka Bohu sa k takejto syntéze nedá dospieť, a ani by sa nemalo, lebo vždy sa pritom čosi zničí.

To, ako ste teraz definovali politiku, teda presviedčanie, argumentácia a hlavne spoločné vyjednávanie, presne zodpovedá definícii komunikácie, ktorú obhajujem a ktorá vyzdvihuje vyjednávanie v súvislosti s nemožnosťou komunikácie. Komunikácia je koncept, ktorý sa nedá oddeliť od demokracie, lebo predpokladá slobodu a rovnosť účastníkov. Komunikácia niekedy znamená delenie sa a často vyjednávanie a spolužitie.

Keď niekto robí politiku, musí sa vyrovnáť s tým, že existuje isté napätie, ktoré nemôžeme vyriešiť. Ale ak ho chceme riešiť syntézou, znamenalo by to, že obetujeme jednu stranu v prospech tej druhej. Môže teda dôjsť jedine k riešeniu zhora, z vyššej úrovne, kde obe strany vydajú zo seba to najlepšie a dospejú k takému riešeniu, ktoré nie je syntézou, ale spoločným napredovaním, „spoločným kráčaním“. Zoberme si príklad globalizácie. To je abstraktné slovo. Prirovnajme teda tento pojem k nejakému telesu: politický fenomén, ako je globalizácia, si môžeme predstaviť ako „bublinu“, ktorej každý bod je rovnako vzdialený od jej stredu. Všetky body sú rovnaké a prednosť má uniformita. Je jasné, že takýto typ globalizácie rozmanitosť ničí.

Globalizáciu si však môžeme predstaviť ako mnohosten,¹⁰ v prípade ktorého sú všetky body spojené, no každý bod, či už národ, alebo osoba, si zachováva vlastnú identitu. A robiť politiku znamená vyhľadávať toto napätie medzi jednotou a vlastnými identitami.

Prejdime na pole náboženstva. Keď som bol malý, hovorili mi, že všetci protestanti pôjdu do pekla, každý jeden, až do toho posledného (*smiech*). Jeden kňaz dokonca podpálil stan evanjelických misionárov v Argentíne. Hovorím o rokoch 1940 – 1942. Mal som päť či šesť rokov, prechádzal som sa so starou mamou po ulici a na druhej strane na chodníku stáli dve ženy z Armády spásy, na hlavách mali klobúky s odznakom tejto spoločnosti. Spýtal som sa: „Stará mama, povedz mi, kto sú tie panie? Sú to mníšky?“ A stará mama mi odpovedala: „Nie, to sú protestantky. Ale nie sú zlé.“ Prvýkrát som si teda vypočul ekumenický prejav a vyslovila ho staršia osoba. Moja stará mama mi takto pootvorila bránu k ekumenickej rozmanitosti. Túto skúsenosť musíme odovzdať všetkým. Vo výchove detí, mládeže... Každý má svoju identitu. Keď hovoríme o dialógu medzi náboženstvami, ten musí prebiehať, ale nie je možné viesť úprimný dialóg medzi náboženstvami, ak nevyjdeme z vlastnej identity. Mám svoju identitu a hovorím spolu s ňou. V dialógu sa približujeme, hľadáme spoločné body, narážame na veci, v ktorých sa nezhodneme,

10 Mnohosten je teleso ohraničené rovinnými mnohouholníkmi, ktoré sa úsečkami pretínajú v hranách. Body, v ktorých sa stretávajú hrany, sú vrcholy. „Páči sa mi obraz mnohostena, geometrického telesa, ktorý ma množstvo rôznych stien. Mnohosten odráža spájanie všetkých odlišností, ktoré si v ňom zachovávajú originalnosť. Nič sa nerozplýva, nič nie je zničené, nič ničomu nevládne, všetko sa integruje...“ vysvetľuje Svätý Otec v príhovore z 28. októbra 2014.